

LÁTOGATÓBAN KOVÁCS ÁRPÁD GYERTYAKÉSZÍTŐ KALOTASZEGI MÉHÉSZNÉL

Méhviaszgyertyával hangolódni az ünnepre

A méhviaszt évszázadok óta alkalmazzák gyertyák, gyógyszerek és kozmetikumok előállítására. A karácsony hangulatát idéző riportunkban a Kolozsváron élő Kovács Árpáddal kalotaszegi méhészetének fejlesztését és a méhviaszgyertyák készítésének műhelytitkait jártuk körül.

→ JAKAB MÓNIKA

Az egyiptomiak szigetelőanyagként, a rómaiak a vízálló hatása miatt alkalmazták, az ókorban már szobrok és ékszerek készítésére is használták a méhviaszt. A középkorban fizetőeszköz szerepe volt. Kovács Árpád (portrékon) kalotaszegi méhész a méhviasz-feldolgozást a mai kor igényeihez igazította. Nagypapja is méhész volt, a mesterséget később édesapja vette át, amit családi hagyományként a fiára hagyott. Szülőfalujában, a Kolozsvártól 50 km-re fekvő Magyargyerőmonostoron jelenleg 32 méhcsaládot gondoz. A nagyvárosi zajból kilépve számára ez a foglalatosság jelenti a felüdülést és a kikapcsolódást.

A gyógyító méhviasz

Miután édesapjától átvette a méhészetet, a kaptárokat átalakította. A régi keretekből sok méhviasz megmaradt, amit a kereskedők nem fizettek meg. Ekkor jött a mentőötlet, hogy a méhviasznak mégsem szabad kárba vesznie: az alapanyagból valami olyasmit akart készíteni, ami nemcsak szép, de környezetkímélő is. Kovács Árpád lapunknak elmondta, a paraffinból készült gyertya – amely minden bevásárlóközpontban megvásárolható – a méhviasszal ellentétben káros az egészségre. A méhviasszból készült gyertyákat sokkal drágábban és nehezebben lehet előállítani, de jótékony hatásai világszerte ismertek.

A méhviasz hypoallergén termék, ami jótékony hatása az allergiás vagy az asztmás tünetekre is. Levegőtisztító tulajdonsággal rendelkezik: nemcsak megszűnteti a lakásban lévő kellemetlen szagokat, de természetes ionizátor is egyben. Ami azt jelenti, hogy a gyertya égetése során olyan negatív ionokat bocsát ki, amelyek képesek megkötni és összegyűj-

Karácsonyi hangulat. Ünnepek táján keresettek a betlehemes méhviasztermékek is

teni a levegőben lévő porszemcséket, baktériumokat és egyéb allergén anyagokat. E részecskék elnehezülve a földre szállnak, megtisztítva ezzel a szoba levegőjét. Nyugtató hatással rendelkezik, de használják fertőtlenítőszerként vagy meleg pakolásként megfázás, köhögés, izületi fájdalmak gyógyítására. A méhviasszal bőrproblémákat – seb, gyulladás, kiszáradt bőr – is orvosolni lehet. A méhviaszt a fiatal méhek állítják elő: a kaptárban lévő lépek építésénél saját váladékukból termelik, amit a kézműves méhész tovább formál, és természetes bioterméket állít elő.

Hogyan készül a gyertya?

Kovács Árpád hét éve foglalkozik méhviaszgyertya készítésével. Három éven keresztül autodidakta módon tanulta és tanulmányozta a gyertyaöntést. Bevállása szerint még nem találkozott gyertyaöntő mesterrel, ezért került sok időbe, amíg megtanulta a mesterség csínját-bínját. A „nyers” és felolvasztott méhviaszlapból egyaránt készít gyertyákat: mintegy 30–35 saját modellje van. Leginkább az öntött díszgyertyák a kelendők. A préseléssel viaszból előállított gyertyák rövidebb idő alatt elkészülnek, míg az öntöttek készítése minimum 3 órát vesznek igénybe. A megolvasztott méhviaszt formába kell önteni és várakozni, amíg az anyag kihűl. A kézműves szerint hűteni nem szabad, mert romlik a minősége. A matricából kivett gyertyákon itt-ott javítani kell, amíg piacképes termék lesz belőlük. Mindez aprólékos és sok türelmet igénylő munka. Gyerekei segítenek megfogni a méhviaszgyertyába kerülő kanócot. A kanóc is természetes anyagból – 100 százalékos pamutból – készül, de nehéz beszerezni, ezért gyakran azt is maguk készítik.

A méhviaszgyertya egyik érdekessége, hogy nem mindenik egyformán sárga. Színárnyalata attól függ, hogy a méhek milyen periódusban gyűjtik a virágport, amely a viasz színét adja. A világossárgától a különböző sárga árnyalatokig,

a sötétbarnától a vöröses barnáig többféle színnel találkozhatunk.

A gyertyamintázási ötletek legtöbbször Kovács Árpád terveiből valósulnak meg. A gyertyaöntőformákat is maga készíti gipszből, fából, de leginkább szilikonból. Ez utóbbi alapanyagból lehet a legjobban kihozni a modell formáját, mert könnyebben kezelhető, mint a többi öntőforma. „Olyan is volt, hogy megtetszett egy tárgy,

→ Kovács Árpád hét éve foglalkozik méhviaszgyertya készítésével. Autodidakta módon tanulta és tanulmányozta a gyertyaöntést. Még nem találkozott gyertyaöntő mesterrel, ezért került sok időbe, amíg megtanulta a mesterség csínját-bínját.

és abban megláttam a gyertya modelljét. Addig próbálgattam és formáztam, amíg elkészült egy újabb termék” – meséli választékának bővülését a kalotaszegi kézműves, aki szerint a gyertyakészítés olyan, mint a szobrászat: alkotója meglátja benne azt, ami „faragással” kihozható a nyersanyagból.

A karácsonyra való készülődést már tavasszal elkezdik. A gyertyaformák között fellelhetőek a betlehemes, fenyőfa, kopjafa, csillag

vagy akár toboz mintájú méhviaszgyertyák is. Húsvétkor e modellek helyét átveszik a különféle tojás- és nyusziformák.

Számomra a legérdekesebb gyertyák a faragott mintázatú kopjafamodell. Kovács Árpád megmutatta: ezek előre ki vannak faragva fából, és a szilikonforma segítségével a famodellekről veszi le a negatívot, ez lesz az öntőforma. Ahogy interjúalanyom fogalmaz, „utána már gyerekjáték az öntés, azaz a gyertya elkészítése.”

Vásárok és vásárlók

A gyertyaszezon hónapjai a november és december. Az emberek többsége ekkor veszi az adventi gyertyákat, de egyre többen ajándékoznak méhviaszgyertyát karácsonyra is. Kovács Árpád elmondása szerint az elején nehezen sikerült vásárlókat találni, mert az emberek nem ismerték ezt a típusú bioterméket, mára azonban kialakult egy stabil vásárlói kör.

Részt vesznek adventi és karácsonyi vásárokon is, idén azonban ezek elmaradtak. Jelenleg azok a régi vevők vásárolnak, akik ismerik a terméket. Vendéglátóm szerint az online vásár nem kedvező, mert egy olyan termékről van szó, amit látni, érezni és szagolni kell. Minél több modell van, annál biztosabb, hogy lesz vásárló is.

Öntött és méhviaszlapból sodort gyertyák különböző árnyalatokban

A gyertyaformák csalogatóak, szépségükkel meggyőzik az embert, és ezt jómagam is megtapasztaltam a Kovácséknál tett látogatásom során. Elvárásolt a polcokon felsorakoztatott napfényes sárga színű gyertyák változatossága. Meggyőződhettem róla, mit jelent az, ha egy termék ámulatba ejt nemcsak a szépségével, hanem különleges illatával is. Idén a karácsonyfa alá nálunk is bekerül néhány méhviaszgyertya az ajándécsomagokba.

A viasznak különleges illata van, amit nem lehet mással helyettesíteni. „Vanília, citrom és narancs keveréke” – fogalja össze tömören az illatot Kovács Árpád. A gyertyáknak az is érdekessége, hogy nagyobb lánggal égnék, mint egy paraffingyertya. Azt olvastam valahol, hogy a méhviaszgyertyának lelke van. Azt felhasználóként is megtapasztaltam, hogy nyugtató hatású, boldogságot és meghittebb hangulatot varázsol nemcsak a szobába, de a szívünkbe is.

A gyertya, mint a lakás dísz

A gyertyakészítő mester termékeit azoknak ajánlja, akiknek fontos, hogy egészségesen éljenek, és hisznek abban, hogy a természetes termékek felhasználásával védik a természetet és a környezetüket. „A legtöbb gyertyát ajándékba veszik, vagy dísznek a lakásba. Olyan vásárlóim is vannak, akik minden modellből vesznek egyet. De akad olyan is, aki modellenként legalább öt darabban tér haza. Sokan sajnálják meggyújtani a gyertyákat, mert azt mondják, túl szépek ahhoz, hogy elhasználják. Nekem azonban az rossz hír, ha gyertyáimat nem használják el, mert akkor újabbat sem fognak venni” – jegyzi meg viccesen Kovács Árpád.

A gyertyakészítő mester számára fontos a visszajelzés. A mesternek hiába tetszene a saját terméke, ha nem kél el, ezért tartja fontosnak, hogy kínálata nemcsak szép, hanem jó és pontos is legyen. „Ha tíz embernek tetszik a munkám, és az elmondja még tíznek, akkor már van értelme a gyertya készítésének. A kézművestermékeknek a híre így terjed szájról szájra” – zárja beszélgetésünket Kovács Árpád.